

de gramfoon

Iemand uit Cork was begonnen onze Eilín het hof te maken en we wisten eerst geen van allen welke houding we in de kwestie zouden aannemen. Niet dat we daarbij aan de toekomst dachten, maar we stonden voor 't feit, dat er een jonge man was, voor wien 't vaststond, dat de kortste weg van Cork, naar iedere denkbare plaats in Ierland, over Tuirín liep en die dus minstens éénmaal in de week ons erf op kwam tuffen in een auto, waarvan we tot onze groote ergernis niet eens wisten of die van hem of van zijn baas was. Daarop kwam hij dan onze keuken binnenvallen op een tijd, dat de baby gebaad werd, of de wasch gedaan, of 't varkensvoer gekookt, of brood gebakken, in één woord, wanneer een man daar niet hóórde te zijn, tenminste niet te zitten. Had hij nu nog maar met de kinderen gespeeld of nieuwtjes verteld of honger gehad, maar 't eenige wat hij deed was een paar onnozele grapjes tegen Eilín maken en bewonderend kijken hoe ze haar spichtige armen door 't varkensvoer of door de waschtobbe haalde, of zichzelf met meel bestoof. Niet dat hij iemand van ons daarmee ophield of hinderde, maar we voelden allemaal, dat 't geen pas gaf, waarschijnlijk omdat 't hier geen gewoonte is, een meisje onder 't werk het hof te maken en ook niet om daar zoo in gezelschap mee te beginnen. Bovendien had hij véél meer moeten probeeren zich aange-naam te maken bij de omgeving. Toen hij als schooljongen vroeger een paar maal op Tuirín gelogeed had, was hij de zoon van een onderwijzer uit Cork geweest, maar hij had zeker al wel tien maal in onze keuken gezeten, toen we nog niet wisten wat er nu eigenlijk van hem geworden was, want „in de handel“ is zoo'n rekbaar begrip, dat het eigenlijk niets zegt. Leefden zijn vader en moeder nog? „Ja, gelukkig wel.“ Was hij dus nog thuis? „Nee, want ze wonen niet meer in Cork.“ Waar dan? „In Waterford.“ Nu, al ben je nou nog zoo'n echte Ier, lang hou je zoo toch de conversatie niet vol.

Iedereen begrijpt nu wel, dat de jonge man 't onhandig aangelegd had en dat 't niet onze schuld was, dat we zoo langzamerhand begonnen te vinden, dat 't nu welletjes was. Eilín, die, toen ze nog een klein meisje was, als arm nichtje op Tuirín was opgenomen, was ten slotte ons aller trots; niet omdat de twee huishoudens van de boerderij heelemaal op haar dreven; daar dachten we nooit

aan. Maar omdat we tegenover elke vreemde, die 's zomers hier in de buurt Iersch kwam leeren, met haar konden pronken. Er kwam haast in geen enkel Iersch dialekt een woord voor, dat Eilín niet kon thuisbrengen; ze kon eindeloos-lange verhalen reciteeren, die anders alleen de echte, oude, shenachie's kennen, en oude gedichten en versjes schudde ze bij dozijnen uit haar mouw. Waar ze de tijd en de gelegenheid vandaan had gehaald om zooveel te leeren, terwijl ze hoogstens vier jaar op school gegaan had, was ons een raadsel en we zeiden dus maar dat 't kwam doordat ze een Ní Suilebháin was. Iedereen weet namelijk, dat er in die familie altijd veel vertellers en dichters voorkwamen. We vonden dus, dat er voor Eilín iets beters moest zijn weggelegd, dan zo'n obscuur mannetje uit Cork en zonder dat er iets was afgesproken was er opeens een gesloten oppositie. En toen kwam hij met de gramfoon en veertig platen en verbrak daarmee onze gelederen. 't Was wel een heele oude gramfoon, één uit de prille jeugd van dat soort instrumenten, één met een groote koperen hoorn en op de platen viel ook wel wat af te dingen, maar 't was toch een gramfoon

met veertig platen. En als je enkel een harmonica hebt en een viool zonder strijkstok, is 't geen wonder dat je blij bent met een gramfoon en veertig platen. Zoo dachten tenminste de ingeborenen er over. Maar toen de „gasten“ de volgende morgen in de kamer aan 't ontbijt zaten, nadat ze tot één uur een geweldige metalen stem vlak onder zich Engelsche café-chantant-liedjes en een paar foxtrots hadden hooren ten beste geven, zuchtte de meester: „Waarmee hebben we 't verdiend, dat we zóó gestraft worden.“ En dat was ze allen uit 't hart gegrepen.

Toen we 's avonds om half tien uit 't dorp kwamen, was de voorstelling al in volle gang. Midden op de groote tafel voor 't raam stond onze vriend te schetteren voor een aandachtig gehoor, bestaande uit bijna alle bewoners van Tuirin, vermeerderd met een twintigtal „buren“ van allerlei leeftijd. Een paar gingen beleefd naast hun stoel zitten, om plaats voor ons te maken en daar zaten we in stilte te lijden, achter 't masker van een vroolijk en vriendelijk gezicht. Overigens viel 't nogal mee. 't Ging mij tenminste ongeveer zooals het meisje uit Dublin, dat de volgende ochtend aan 't ontbijt verklaarde: „Ik hoor 't lawaai van dat ding al haast niet meer, zoo min als bij ons in 't pension de

radio van de burens in de kamers naast me.“ We genoten dus al gauw van de verrukking van de kinderen op de grond vóór ons, die telkens een eindje meenden te verstaan en 't elkaar dan toefluisterden. De gramfoon „zong“ Engelsch, maar de kleintjes verstonden enkel Iersch en hoorden dus heel wonderlijke dingen.

Alleen de meester slaagde er maar niet in opgewekt te kijken en we schreven dit op rekening van zijn muzikaal gevoel, dat beslist van beter gehalte en meer ontwikkeld was, dan 't onze. Hij was dan ook de eerste, die bij 't opzetten van een nieuwe plaat opstond, goedennacht wenschte en door de deur naar de kamer wilde verdwijnen. Maar met zijn hand al aan de knop, draaide hij zich nog even om en zei listig: „Maak 't niet te laat; Mr. Murray heeft vast vannacht ook al geen oog dicht gedaan voor één uur.“ De vrouw des huizes knikte hem geruststellend toe en ik ben er zeker van, dat niemand achterdocht had. Maar toen deed hij de deur open en wist niet hoe gauw hij die weer achter zich zou sluiten. 't Was te laat. Iemand anders zette 'm onmiddellijk weer wagenwijd open. Daar zat, met zijn gezicht naar de deur, in de rieten armstoel naast de haard Mr. Murray... in diepe slaap verzonken. „Een mensch kan zich vergissen,“ zei de meester. De volgende dag kwam onze vriend uit Cork met tien nieuwe oude platen. De vrouwen vertelden hoe de heele buurt de vorige avond was komen luisteren en de kinderen overstelpten hem met verhalen. Hij moet wel tevreden geweest zijn.

Toen werd 't Zondag en 's middags reeds vergat de meester alle bescheidenheid en zei, waar iedereen bij was, dat die gramfoon een ouderwetsch onding was en een fatsoenlijk mensch bij al dat getier en geraas zijn verstand moest verliezen en die kerel uit Cork was een afgezant van den Booze, die ons dorp kwam vergiftigen met slechte Engelsche rommel. Waarop Eilín een paar spreekwoorden losliet over 't waardeeren van geschenken en over verschil van smaak, om dan bijzonder consequent te eindigen met hem de gramfoon aan te bieden in ruil voor iets beters. En zoo maakte ze van 't heele geval één van de kibbelpartijen tusschen de meester en haar die geregeld afwisselden met periodes van gewapende vrede. Toch leverde de gramfoon van nu voortaan gevaar op voor de atmosfeer. De gasten werden er van verdacht, 't eens te zijn met den meester, en deze moest aan tafel van hen verne-

..bracht de postbode een pak..

men, dat hij beter zijn mond had kunnen houden, omdat de aardigheid er immers vanzelf wel af zou gaan.

Donderdagsmorgens bracht de postbode een pak uit Cork voor den meester en dat stond me daar de heele dag in de keuken ons de oogen uit te steken. Niemand wist, dat hij iets besteld had. Familie had hij ook al niet in Cork. Waarom zou hij er dus zoo'n groot pakket vandaan krijgen? 't Duurde lang voor 't vier uur was. De kleine Peig had een stukje van 't papier kapot gekrabbt, waardoor aan één kant nu een zwart vlekje te zien was, maar een tik op haar vingers had 't pak voor elke verdere schending gevrijwaard. Overigens verklaarde 't meisje uit Dublin, dat 't wel een schrijfmachine kon zijn. Ten slotte hoorden we den meester zijn fiets tegen de muur aangooien en dus stond 't raadsel opgelost te worden.

Onder 't theedrinken peuterde de geadreseedere tergend langzaam de touwtjes los, terwijl de ouden er geen notitie van namen en de kinderen 'm ijverig ondervroegen: „Weet u wat er in zit?“ „Jawel.“ „Is 't een schrijfmachine?“ „Dat zou óók wel kunnen.“ „Bah, wees niet zoo kinderachtig. We zien 't immers toch zoo.“ „'t Is een koffertje.“

Eindelijk was 't papier er af. En ja, 't was een koffertje met er op een doos van dezelfde afmetingen, maar platter. „Jammer, dat 't op slot is,“ zei de meester. Toen stond hij op, nam 't koffertje aan zijn hand en de doos onder zijn arm en wandelde met 't gewoonste gezicht van de wereld, alsof 't heel niets ongehoords was wat hij deed, de trap op naar zijn kamer. Hij was al half boven voor iemand zoover gekomen was, dat-ie een woord kon uitbrengen. Toen zei Eilín: „Hij moet noodig wat van een ander zeggen.“ De vrouw des huizes merkte op: „Hij heeft ze tegenwoordig niet allemaal bij elkaar.“ De kinderen zeiden het hunne. Maar het meisje uit Dublin lachte: „Hij moet toch eerst probeeren hoe-ie er op schrijven moet en of ie 't wel kan.“ Dit scheen tenslotte ook een oplossing, al was niemand er heelemaal door bevredigd.

De volgende middag aan de thee hoorden we, dat Eilín met de persoon uit Cork naar Gleann Garbh was. „Waarom doet ze 't eigenlijk?“ zei 't meisje uit Dublin. „Ben je jaloeersch?“ vroeg Muirís. Gelukkig zette de vrouw des huizes meteen een punt achter de discussie door op te merken, dat Eilín gewoonlijk best wist wat ze deed en daarbij keek ze Muirís woedend aan. Net was de

thee op, toen op de weg de bekende auto uit Cork stilhield. Eilín stapte uit en daarna reed de auto weer verder. „Die heeft haast,“ zei Máire mór, pakte de waterketel, schonk de theepot vol en vulde onmiddellijk alle koppen weer, terwijl de vrouw des huizes gauw nieuw brood sneed. Toen Eilín binnenkwam waren we schijnbaar net met de thee begonnen.

„Dat tref ik, dat jullie zoo laat zijn.“ „Heb jij niets gehad?“ „Jawel, maar ik lust nog meer,“ en ontegenzeggelijk at Eilín 't meest van ons allemaal.

„Nieuws in Gleann Garbh? Ben je nog bij Máire Domhnaill geweest?“ vroeg de vrouw. En toen hoorden we, wie Eilín er gesproken had en alles wat ze in de gauwigheid had vernomen over bekenden en onbekenden in Gleann Garbh en bovendien kwamen we eindelijk te weten, dat de auto nog niet van de man uit Cork zelf was, dat hij nu nog reisde voor een baconzaak, maar spoedig in de firma zou worden opgenomen, dat hij woonde bij de O' Muimhneacháins, de familie van die lange rooie slungel, die verleden zomer bij de O' Briain's had gelogeed en nog tal van andere dingen. Nu, als 't allemaal waar was, en dat was gemakkelijk na te gaan, kon niemand ontkennen, dat er, be-

trok zich met een beleefde buiging terug.

halve zijn onhandigheid, weinig tegen hem in te brengen was. Ondertusschen stond achter ons de koperen hoorn van de gramofoon te blikkeren, als het symbool van onze verdeeldheid.

Negen dagen lang gebeurde er weer niets bijzonders. Er werd in de keuken al weer gelezen en gespeeld, hoewel nog onder de tonen van een metalen foxtrot.

Toen zaten we 's Zondagsavonds na 't eten allemaal in de keuken. 't Was te koud om in de schuur te spelen, je kon er geen harmonica vasthouden en 't meisje uit Dublin en ik hadden geen zin om naar buiten te gaan voor ons gewone Zondagavondbezoek bij den bovenmeester.

„In Gart Mór is een gedeelte van 't stoppeld veld verkocht en er zal een huis op gezet worden,” zei Muiris.

„Wie heeft 't je verteld?” vroeg iemand van de bureu, die ook binnen was gekomen.

„Thomás O' Chriosaigh, maar hij wist niet, wie 't gekocht heeft.”

„Ik zal 't je vertellen,” zei de vrouw des huizes, „onze meester hier.”

't Gevolg was, dat die jonge man nu 't mikpunt werd van aller vragende blikken.

„Ach zoo, trouwplannen?” zei Muiris. „En met wie?” Maar dat had hij niet hoeven te vragen, want Eilín deed opvallend alsof 't heele geval haar niet aanging.

„En je vriend uit Cork?” vroeg groote Mère haar. — „O, die komt nooit meer terug,” antwoordde Eilín doodeenvoudig, waarop de mannen aan de eene kant van de keuken het gesprek voortzetten over de grond en 't huis en de vrouwen aan de andere kant van Eilín 't sinds wanneer en de trouwdatum en nog veel meer probeerden te weten te komen. Tot opeens de hooge jongensstem van den elfjarigen Domhnall, die eerst niet naar 't gesprek had geluisterd, door de keuken klonk: „Maar Eilín, jullie kibbelen altijd!” wat aanleiding gaf tot veel en algemeene vroolijkheid. — „Wel,” zei opeens 't meisje uit Dublin tegen den meester, „haal nou je gramofoon maar” en de meester ging gehoorzaam naar boven. Nu deed Eilín heelemaal niet, alsof 't haar niet aanging, en keek even nieuwsgierig als de rest, terwijl kleine Síle opmerkte, dat de gramofoon weg was, waardoor we voor 't eerst zagen, dat de koperen schetteraar er vanavond niet meer stond. Maar daar had je de meester met zijn doos en zijn koffertje, dat met een klein sleuteltje open werd gemaakt. En weer kregen we een gramfoonavond, waarvan we ditmaal eensgezind en

onverdeeld genoten. 't Begon met Eilín a riuin (= liefste), een heel bekend oud liedje, dat we tot nu toe nog nooit overdreven hadden gevonden.

Nog eenmaal zagen we onze koperen vijand weer. Op een zonnige middag, een paar weken later, waren we met zijn drieën, Eilín, het meisje uit Dublin en ik, naar Gort geweest. Op de terugweg pikten we bij de school de meester op en wandelden met ons vieren huiswaarts. Bij de laatste bocht van de weg hoorden we uit de richting van 't kleine veld een bekende stem. „Hij heeft alvast dit met den Booze gemeen, dat je 'm overal kunt tegenkomen,” zei de meester. Hij legde zijn fiets met al onze bagage aan de kant van de weg en na over 't muurtje te zijn geklommen, wandelden we recht op af. De ploeg werd ook stilgezet en Muiris en een knecht met een ploeg met twee paarden aan 't werk en op een mooie effen steen van 't lage muurtje om 't veld, stond onze vroegere vijand en zond een foxtrot de lucht in. Naast hem zat Síle, ernstig, waardig. Toen de plaat was afgedraaid, zette ze de naald af. De ploeg werd ook stilgezet en Muiris wilde gaan zorgen voor verdere muziek, maar toen hij ons zag staan, schreeuwde hij: „Doen jullie 't even?” en ging weer aan 't ploegen. En de meester wond geduldig 't instrument op, legde er met een teer gebaar een andere plaat op en trok zich met een beleefde buiging terug. AN CHAILIN.

